

دین اسلام و مسلمانان
الحمد لله رب العالمين

حجاب

و ستر عورت در نماز

۱۳۹۷

تبیع، نگارش و نوشته از:

الحاج امین الدین «سعیدی - سعید افغانی»
و داکتر صلاح الدین «سعیدی - سعید افغانی»

بسم الله الرحمن الرحيم
حجاب
و ستر عورت در نماز

حجاب :

در قاموس معجم لغة فقهاء در باره حجاب آمده است که:

حجاب عبارت است: «الحجاب ما تلبسه المرأة من الثياب لستر العورة عن الأجانب» (حجاب لباسی است که زن برای حفظ عورت از اجانب می‌پوشد.) (معجم لغة الفقهاء، 1408ق: ذیل حجاب).

در تعریف مذکره سه نقطه اساسی وقابل تأمل جدی وجود دارند:

اول:

لفظ «مرأة» است که نشان می‌دهد حجاب مترادف «پوشش زن» است و تعبیر حجاب مردان، تعبیر نادرستی است.

دوم:

مسئله «عورت» است که طبق این تعریف، حجاب برای پوشاندن آن به کار می‌رود و مصدق آن در مورد زن، همه بدن به جز وجه (روی) و کفین (قدم‌ها). مؤلفه ای دیگری که با توجه به این تعریف در مفهوم حجاب، مأ خوذ است، پوشش از نامحرم (عن الأجانب) است.

تحقيق و تفحص در کتب فقهای مسلمان ما را به این حقیقت هدایت و رهنمایی می‌کند که: حجاب به عنوان یک وظیفه شرعی و حکم الهی مقام و منزلت خاص و بخصوصی در شرع مقدس اسلام دارا می‌باشد، طوریکه اصل این حکم از ضروریات دین مقدس بشمار میرود.

خواهند محترم!

پروردگاربا عظمت ما در (سورة اعراف آیه: 31) با زیبایی می‌فرماید: «يَا بَنِي آدَمَ ۖ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا شُرْفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ» (ای فرزندان آدم، زینت خود را در هر مسجدی(نماز) برگیرید و بخورید و بیاشامید ولی اسراف نکنید هر آینه الله اسراف کاران را دوست ندارد).

هدف از زینت در آیه متبرکه چیست؟

اکثریت علماء بدین باور که در فهم «زینتکم» در آیه متبرکه هم زینت‌های جسمانی نمازگزار و هم زینت معنوی نمازگزار شامل می‌گردد.

در زینت جسمانی باید لباس نمازگزار باید پاک و مطهر باشد، یعنی در وقت نماز باید لباس مطهر و پاکیزه باید بتن کند، موها خویش را منظم و شانه زند، در صورت ممکن عطر و خوشبوی لازم استعمال نماید، وسایر کارهای برای زینت یک شخص مسلمان است باید قبل از ایستاده شدن به نماز آنرا رعایت و عملی سازد و با یک زیبایی خاصی در پیشگاه پروردگار باعظمت غرض انجام ملاقات ایستاده شود.

و در «زینت‌های معنوی» یعنی صفات انسانی و ملکات اخلاقی و پاکی نیت و اخلاص و مانند آن شامل می‌گردد.

از جانب دیگر حکم این آیه متبرکه شامل همه مسلمانان در هر زمان و مکان میگردد ولی بالخصوص حکم این آیه متبرکه شامل اعراب دوران جاهلیت میشد که ، در زمان جاهلیت به هنگام آمدن به مسجد الحرام و طواف خانه خدا، کاملاً عریان و بر هنر می بودند، میشود. شانزهول (آیه 31 سوره اعراف):

ابن عباس رضی الله عنہ مفسر شهیر جهان اسلام درمورد شانزهول آیه متبرکه مینویسد : عمل مشرکانی را که در خانه کعبه بر هنر طواف می کردند، مردود اعلام می کند. به دلیل همین آیه و احادیثی که در معنی آن روایت شده است، سنت است که شخص نمازگزار در حال نماز به بهترین شکل و شمایل خویش حاضر شود زیرا نماز، مناجات با پروردگار متعال است بنابراین، به کار گرفتن زینت و استعمال خوشبوی در هنگام ادائی نماز مستحب می باشد و چنانکه در احادیث پیامبر صلی الله علیه و سلم آمده است، لباس سفید از بهترین لباسهاست. جمهور فقهاء برآند که پوشیدن عورت، فرضی از فرایض نماز است.

لازم به تذکر است که مشرکان در دوران جاهلیت، اعم از زن و مرد، لخت و عریان به دور کعبه طواف می کردند، زیرا معتقد بودند که با لباسهایی که در آن کنایه انجام داده اند نباید با همان لباس طواف کرد، لذا لوجه و عریان طواف می کردند و هنگام طواف به کف زدن ها می اغایزیدند ، صوت ها و صدای های مخصوصی می کشیدند و می گفتند: «**اليوم يبدوا كلّه او** بعضه **فما بدا منه فلا أحله**». بدین معنا که: امروز پاره ای از بدن من و یا تمام بدن من نمایان می شود، و آنچه که نمایان شود را برای دیگران حلال نمیدانم! بنابراین خداوند متعال در این آیه امر فرموده است که هنگام نماز زینت خود را مراعات کنند و عورت خود را بپوشانند.

خواننده محترم!

نباید فراموش کرد که: حفظ حجاب و بخصوص حفظ سترا عورت شرط اساسی قبولی نماز است، و حکم همه علماء همین است که اگر عورت نمازگزار در نماز دیده شود ، نمازش قبول نمیگردد.

همه علماء و فقهاء در این مورد متفق القول اند که اگر عورت زن و مرد در هنگام نماز نمایان باشد، نمازش باطل و مردود است و باید از سر نماز بخواند و گرنم برای الذمه نخواهد شد، زیرا یکی از شروط صحت نماز، پوشش عورت در وقت ادائی نماز است، ولی اگر نمازگزار سترا عورت خویش را مراعات نموده باشد و به اصطلاح در سترا عورت خویش سهل انگاری نکرده باشد ولی در هنگام نماز، ناخودآگاه و بصورت ناگهانی عورتش کشف شود ولی سریعا آنرا بپوشاند نمازش صحیح است، بنابراین قبل از خواندن نماز، نماز گزار خود را در تنظیم لباس خویش آماده سازد ، باید لباسی بپوشد که عورتش نمایان نشود ولی اگر پس از آن بصورت ناگهانی (مثل هنگام سجود) عورتش کشف شود ولی سپس آنرا بپوشاند نمازش صحیح است.

طوریکه قبل از ذکر شدیم حکم پروردگار همین است که « ای فرزندان آدم در هنگام هر نمازی عورتهای خود را بپوشانید ». (سوره اعراف: آیه 31)

و طوریکه در فوق ذکر شدیم ، این در حالی بود که مردم قبل از اسلام به حالت عریان و لوجه خانه کعبه را طواف می کردند. به دلیل فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم: « لا یقبل الله صلاة حائض إلا بخمار » « خداوند نماز هیچ زن بالغی را بدون چادر قبول نمی کند »، (حدیث ابو داود 627). باید عمل نماید .

علل و فلسفه حجاب:

حکمت ، فلسفه و علل حجاب در نماز را علماء بشرح ذیل فورمولبندی نموده اند:

1- حجاب نوعی از تمرین است که شخص مسلمان آنرا باید بحیث عادت دائمی خود مبدل نماید .

2- رعایت حجاب شرعی در نماز ، توجه و حضور قلب انسان را بیشتر می‌کند و از التفات ذهن به تجملات و چیزهای رنگارنگ می‌کاهد و ارزش نماز را صد چندان می‌سازد .

داشتن پوشش کامل در پیشگاه پروردگار ، نوعی ادب و احترام به الله است. از این رو برخی از علماء راعقیده برآنست که : برای مرد ها نیز مستحب که در وقت نماز سر خود را بپوشاند و حتی تعدادی از علماء میفرمایند که پوشیدن عباء برای نماز گزار مستحب بوده و این تعداد از علماء براین عقیده اند که : این عمل به خضوع و خشوع در نماز می‌افزاید.

همچنان برخی علماء بر این عقیده اند که : همین ادب حضور در پیشگاه الهی زمینه‌ساز حضور معنوی و بار یافتن به محضر حق می‌شود.

یادداشت:

افزون بر آن، حکم پوشش در نماز ، با حفظ حجاب در برابر نامحرم تفاوت‌هایی معینی دارد و با آن قابل مقایسه نیست؛ مثلاً پوشاندن روی پا در برابر نامحرم واجب است؛ ولی در نماز ، بدون حضور نامحرم ، واجب نیست.

درمورد رعایت و حفظ حجاب در نماز باید گفت که مساله تنها و تنها مخصوص زنها نمی‌گردد، بلکه حفظ حجاب در محدوده معین بر مردان و زنان هر دو لازم است، مثلاً پوشانیدن عورت و بعضی قسمت‌های بدن از دید انسان‌های دیگر بر مردان و زنان واجب است. همچنین نماز خواندن با بدن بر همه ولوچ در مردان و زنان هر دو موجب بطلان نماز است. بنابراین، رعایت حجاب برای انسان‌ها گاهی به خاطر وجود انسان‌های نامحرم است و گاهی به خاطر صحت عبادت است که در بعضی موارد هر دو علت با هم جمع می‌شوند، مثل نماز خواندن در حضور اشخاص نامحرم و گاهی فقط به خاطر صحت عبادت است، مثل نماز خواندن در اتاق در بسته و تنها . اختلاف بعضی شرائط این دو حالت، بهترین گواه بر مطلب است؛ مثلاً طهارت و مباح بودن لباس در نماز شرط است، اما در حفظ حجاب از نامحرم شرط نیست.

اهداف، حکمت‌ها و فوائدی که از رهگذر انجام دستورات الهی به انسان می‌رسد، متناسب با ساختار وجودی اوست که مرکب از بعد مادی و معنوی، یعنی جسم و روح است و دستورات الهی زمینه را برای سعادت دنیایی و اخروی آماده می‌کند.

پس اگر در موردی به منافع مادی یک عمل پی‌نبردیم، دلیل بر بی‌هدفی و ناقص بودن آن عمل نیست و از آنجا که عقل و فهم آدمی مانند اصل وجودش محدود است، پس به فوائد و حکمت‌هایی که خالق نامحدود وضع کرده، به طور کامل پی‌نخواهد برد.

عورت مرد در نماز:

طوریکه در فوق یاد اور شدیم ،اگر عورت زن و مرد در هنگام نماز نمایان باشد، نمازش باطل و مردود است و باید نماز خویش را از سر اعاده نمایند در غیر آن بریء الذمه . نخواهد شد، و گفته‌یم یکی از شروط صحت نماز، پوشش عورت در وقت ادائی نماز است .

طوریکه معروف است عورت مرد از ناف تا زانو هایش است همچنانکه در این باره حدیثی مرفوع از عمرو بن شعیب از پدرش از جدش آمده که : «**مابین السرة والركبة عورة**» «عورت (مرد) بین ناف و زانو هایش است». (إِرْوَاءُ الْغَلِيلِ فِي تَخْرِيجِ اَحَادِيثِ مَنَارِ السَّبِيلِ 271) ، دارقطنی احمد و أبو داود آن را روایت کرده اند.

و حدیثی دیگری در این باب همانا حدیثی جرهد اسلامی است ، که میفرماید : روزی پیامبر اسلام از کنار من عبور کرد در حالیکه لباس بر تن داشتم ولی رانم از آن نمایان بود . پیامبر صلی الله عليه وسلم فرمود : «**غَطِّ فَخْذَكَ فَإِنَّ الفَخْذَ عُورَةً**» (رانت را بپوشان چون ران عورت است). (الإِرْوَاءُ 269).

بنآ حکم شرعیت اسلامی در نزد اکثریت علماء همین است که ران هم در نماز برای مرد ها از جمله عورت میباشد .

بنابراین کسی که این شرط «پوشش عورت» را در نماز رعایت نکند، پس نمازش هم صحیح نیست و باید از نو و با پوشش کامل عورت نمازش را بخواند . هکذا وظیفه تمام مسلمانان است تا اگر کسانی را که عورت خویش را در نماز مراعات نمی کنند ، بخصوص زنان ، این حکم اسلامی را به آنها از طریق موعظه حسنہ برسانند.

دلیل شرعی بر عورت مرد از ناف تا زانو:

احادیث متعددی بر این امر دلالت می کنند که عورت مرد مابین ناف تا زانو است، و حتی امام شافعی و امام حنبل فرموده اند که : خود ناف و خود زانو هم جزو عورت نیستند، ولی امام صاحب ابو حنفیه فرموده است که : ناف جزو عورت نیست اما زانو عورت است . (تفصیل موضوع را میتوان در : (المجموع (3/173)، و «المغنی» (2/286)، و «بدائع الصنائع» (6 / 2961). به تفصیل مطالعه فرماید).

همچنان سایر احادیثی که بیانگر این حکم هستند عبارتند از :

1- در حدیثی از حضرت علی رضی الله عنہ روایت است که : رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود : «**لَا تُبَرِّزْ فَخِذَكَ، وَلَا تَنْتَظِرَنَّ إِلَى فَخِذَ حَيٍّ وَلَا مَيِّتٍ**» أبو داود (3140) و ابن ماجه (1460). یعنی : «ران خود را نمایان مکن، و به ران هیچ انسان زنده یا مرده ای نگاه مکن».

2- در حدیثی از محمد بن جحش رضی الله عنہ روایت است : «**مَرْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مَعْهُ عَلَى مَعْمَرٍ، وَفَخِذَادَهُ مَكْشُوفَتَانِ، فَقَالَ: يَا مَعْمَرُ، غَطِّ فَخِذَيْكَ فَإِنَّ الْفَخِذَيْنِ عَوْرَةً**» مسند احمد (21989). یعنی : «بهمراه پیامبر صلی الله علیه وسلم از کنار معمراً عبور کردیم که او را نهایش ظاهر شده بود، پیامبر صلی الله علیه وسلم به او فرمود : ای معمراً! رانت را بپوشان چرا که رانها جزو عورت اند».

همچنان احادیثی که در فوق از: جرهد اسلامی روایت نمودیم «**أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْفَخِذَ عَوْرَةً؟**» مگر نمی دانی که ران عورت است؟ . احمد (15502) و أبو داود (4014) و ترمذی (2798).

و حدیثی که از حضرات ابن عباس رضی الله عنہ روایت گردیده : «**الْفَخِذُ عَوْرَةٌ**» ترمذی (2798). یعنی : «ران جزو عورت است».

هکذا شیخ البانی در کتاب «الإِرْوَاءُ» (297/1) درباره این احادیث چنین گفته است : «اسناد این احادیث هر چند خالی از ضعف نیستند .. اما همیگر را تقویت می کنند، زیرا در

سند هیچکدام را وی متهم شده ای وجود ندارد، بلکه علت (ضعفشان) بین اضطراب و جهالت و ضعف محتمل دور می زند، مثل اینگونه موارد موجب اطمینان قلب از صحت حدیث روایت شده هستند، خصوصا که بعضی از آن احادیث را حاکم صحیح دانسته و ذهبی نیز آنرا تایید نموده، و ترمذی نیز بعضی را حسن دانسته، و بخاری در صحیحش بصورت معلق آورده است ... محققی که به علم مصطلح آشناست شک نمی کند که این احادیث بتهایی معلم هستند .. اما مجموع اسناد آنها به حدیث قوت می بخشد، و لذا آنرا به مرتبه صحت می رساند، خصوصا که در این باب شواهد دیگری وارد است» با اختصار .

و در فتاوی هیئت دائمی افتاء آمده : «هرچند اسناد این احادیث به دلیل عدم اتصال آنها یا به سبب ضعف بعضی از رواییان خالی از کلام نیست، اما همدیگر را تقویت می کنند، و لذا در مجموع مناسب برای احتجاج هستند» (فتاوی اللجنة الدائمة) (165/6).

جمهور علماء به مقتضای این احادیث عمل کردند و گفتند : عورت مرد مابین ناف تا زانو است. (تفصیل موضوع را میتوان در:) المغنی (284/2). مطالعه فرماید .

حد عورت زن در نماز :

در مورد اینکه عورت زن در نماز چه قسمتهايی از بدن آن را دربر میگيرد ، موضوع است قبل بحث واختلاف در بین علماء دین ، برخی از علماء وفقهای اسلامی را عقیده بر این است که : برای زن فقط ظاهر کردن روی در هنگام نماز جائز میباشد ، ولی برخی دیگری از علماء نپوشیدن دستها و صورت را جائز میدانند، و این رأی جمهور علماء میباشد، ولی برخی دیگری از علماء فقط ظاهر کردن روی ، دستها و پاهای را هنگام نماز جائز میدانند، و این رأی امام صاحب ابو حنیفه است، و مذهب این تیمیه، و همچنین مذهب علامه این عثیمین رحمة الله از علمای معاصر نیز در این مورد بر این اساس است و فکر میکنم این رای قریب به ثواب باشد .

ولی بهر حال برای خروج از خلاف، بهتر و اولی تر است که یک زن هنگام نماز فقط دستها و روی خویش را نمایان وظاهر کند و پاهایش را با جورابی که نازک و شفاف نباشد و یا با لباس بلندش بپوشاند، ولی اگر پاهایش را نپوشاند نمازش صحیح میباشد، البته در اینصورت نباید پاهایش تا بیشتر از کعبین نمایان شود.

اما در مورد لباس و پوشش زن در برابر حرم، ضوابطی وجود دارد که باید بصورت دقیق رعایت و مورد نظر گرفته شوند:

1- تمام زن در برابر محارمش مانند پدر، برادر، فرزندان برادر و غیره عورت است مگر اندامهايی که بعلت کار در خانه معمولا نمایان میشوند مانند نمایان شدن دستها تا آرنج، و پاهای و اندازه کمی از ساق پا، سر و صورت و گردن. در این مورد دستور پروردگار با عظمت در (آیه: 31 سوره نور) چنین فورمولبندی گردیده است :

« وَلَا يُبِدِّينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعْوَلَتِهِنَّ أَوْ أَبَاءِ بُعْوَلَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعْوَلَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانَهُنَّ أَوْ بَنَى إِخْوَانَهُنَّ أَوْ بَنَى أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَاءَهُنَّ » (و زینت خود را آشکار نسازند جز برای شوهران یا پدرانشان یا پسران شوهران یا پسرانشان یا شوهران یا برادرانشان یا پسران برادران یا پسران خواهرانشان یا زنان همکیشتن) زیرا معمولا در برابر محارم نمایان شدن این اعضاء فتنه انگیز نمیباشد، ولی در اینحالات نیز بایست نزدیکی و دوری این محارم را در نظر گرفت، مثلا نمایان شدن این اندامها در برابر پدر فرق میکند تا در برابر

پسر شوهر (از مادری دیگر)، هر چند هر دوی آنها محرم میباشند، نباید فراموش کرد : که اگر روزگار زندگی طور پیش اید که : در برابر محارم نیزترس از موضوع فتنه باشد پس در اینصورت زن باید خود را از محرم نیزبپوشاند تا جلو فتنه و افتادن در مصیبت نیز گرفته شود .

2- قابل تذکر است که بهیچ وجه جائز نیست که یک زن لباس و یا تنبان و یا هم پطalon تنگ، لباس نازک و شفاف، لباس کوتاه و از این قبیل ملابس فتنه انگیز در برابر هیچکس (چه محرم باشد و چه نامحرم و چه در برابر زن و یا فرزندانی که قابل تمییز باشند)، البته بجز شوهر - بپوشد، زیرا این نوع لباسها در واقع عورت زن را نمایان میکند و لذا سبب فتنه میشود و از لباس حشمت (بزرگی . حرمت ، احترام ،قدرو منزلت) یک زن مسلمان بحساب نماید، بلکه تشییه به زنان کافر و فاقد حیاء ،ابرو و عزت میباشد، پیامبر صلی الله عليه و سلم فرموده است: « من تشبه بقوم فهو منهم » (روایت ابو داود ، حدیث صحیح) یعنی: (هر کسی که خود را شبیه قوم دیگری سازد از جزو آنان بشمار میرود). و همچنین فرموده است: « دو گروه از اهل دوزخ را ندیده ام، گروهی که شلاقهایی مانند دم گاو بهمراه دارند و مردم را با آن شلاق میزنند، و زنانی که لباس بر تن دارند ولی عریان هستند، چپ و راست و بصورت مائل راه میروند، سرهایشان مانند کوهان شتر میباشد، وارد بھشت نمیشنوند و بوی بھشت هم نمیشنوند، در حالی که بویش از راههای خیلی دور (برای کسی که اهلش باشد) به مشام میرسد.» (روایت مسلم)

پس پیامبر صلی الله عليه و سلم بر حذر داشته است زنانی که خود را شبیه کسانی کنند که لباسهای تنگ، نازک، شفاف، و یا کوتاه میپوشند بگونه ای که برجستگی اندامهایشان نمایان شود و یا انگار لباس بر تن ندارند و لخت هستند، پس یک زن مسلمان نباید خود را شبیه این زنان لخت و عریان سازد.

3- نمایان کردن سینه و شکم و ما بین ناف و زانو، فقط برای شوهر جائز میباشد، و یا برای طبیب مختص، آنهم فقط هنگام ضرورت و برای مداوا.

4- اما در مورد عورت زن نسبت به زنان دیگر، اگر طرف دیگر مسلمان نباشد، بعضی از علماء آن را مانند مردان نا محرم دانسته اند، لذا از نظر این علماء باید تمامی بدن خود را (بغیر از سر و صورت) بپوشاند، ولی علمای دیگر نظرشان بر اینست که عورت زن چه در برابر زن کافر و چه زن مسلمان یکسان میباشد، یعنی نمایان شدن اندامهای زن در برابر این زنان، بغیر از ما بین ناف و زانو، مجاز است، و اشکالی ندارد، ولی این به این معنی نیست که زن با سینه لوچ و عریان در پیش این زنان بگردد، زیرا بدین روش نمایان شدن از اخلاق زنان فاسق و خلافکار هست، پس هر چند نمایان شدن بالای ناف و زیر زانو در برابر زنان مجاز میباشد ولی باز هم بایست لباسهایی بپوشد که نشانگر خُلق و خُو و حیاء و حشمت یک زن باشد.

خواننده محترم !

اگر از جزئیات مساله بگزیریم : بصورت کل گفته میتوانیم که بریک زن نمازگزار واجب است که در حین ادای نماز تمام بدن خویش را بپوشاند بجز روی و دستها؛ چون همه بدن زن عورت است.

اگر در حالی نماز خواندن چیزی از عورت او مانند ساق یا پا و سر و یا بخشی از آن لوچ

باشد، نمازش صحیح نمیگردد ، چراکه حکم پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ صراحتاً تام دارد که میفرماید : «**لَا يَقْبُلُ اللَّهُ صَلَاتَةَ حَائِضٍ إِلَّا بِخَمَارٍ**» (خداووند نماز زن بالغه را نمی پذیرد؛ مگر آن که روسربی داشته باشد) أبو داود (641)، و الترمذی(377) و می فرماید:«**الْمَرْأَةُ عَوْرَةٌ**» «زن عورت است» (ترمذی(1173)

ابو داود از ام سلمه رضی الله عنها روایت می کند که از پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ پرسید: «**أَنْصَلَى الْمَرْأَةُ فِي دِرْعٍ وَخَمَارٍ لَيْسَ عَلَيْهَا إِزارٌ**؟ فَقَالَ: إِذَا كَانَ الدِّرْعُ سَابِعًا يَعْطِي ظُهُورَ قَدَمِيهَا» (آیا زن می تواند در چادر و روسربی نماز بخواند، در حالی که ازار (لباسی دیگر) نداشته باشد؟ پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ فرمود: اگر پیراهنی بزرگ و گشاد بر تن داشته باشد طوریکه پشت پاهایش را بپوشاند، بلی) (أبو داود (640).

ابن حجر در «بلغ المرام» مینویسد:

ائمه، این حدیث را موقف دانسته اند. اگر مردی بیگانه آن جا باشد زن باید در نماز چهره و دست هایش را نیز بپوشاند. «بلغ المرام» بتعليق المبارکفوری، (صفحه 63). وفتاوی مهمه تتعلق بالصلاه، صفحه (15، 16) شیخ ابن باز)

در حدیث شریفی آمده است که: ام سلمه رضی الله عنها گفت: ای پیامبر! آیا زن می تواند در پیک پیراهن نماز بخواند؟ رسول الله صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «**نَعَمْ إِذَا كَانَ سَابِعًا يَعْطِي ظُهُورَ قَدَمِيهَا**» «بلی، می تواند به شرط آن که پیراهنش دراز باشد و پشت پاهایش را پوشش بدهد» .

توجه بفرماید در حدیث پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ اسلام پوشش پاهای زن در نماز مورد شرط قرار گرفته است . (ابوداود (915)، حاکم (250/1)(915). حاکم حدیث مذکور را تصحیح کرده و ذهبی با او موافق است.

برخی ترجیح داده اند که این حدیث موقف بر امسلمه است. ابن حجر گفته موقف بودن آن صحیح است . «مؤطا مالک» 141/1 (324)، «سنن دارقطنی» 62/2، «تلخیص الحبیر» 280/1 (443).

ناگفته نباید گذاشت از حدیث دیگر پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ نیز بصراحت معلوم میشود که زن در حین نماز باید هردو کف دست ، سر و موی های زن مستور و محجوب باشد.

طوریکه حکم صریح حدیثی است که پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ فرموده است:

«**لَا يَقْبُلُ اللَّهُ صَلَاتَةَ حَائِضٍ إِلَّا بِخَمَارٍ**» «الله نماز هیچ زن بالغه ای را قبول نمی کند مگر با روسربی». (احمد (150/6، 218، 259)، ابو داود (641)، ترمذی (377)، ابن ماجه 655، (ابن حبان) (1711)، حاکم 251/1 (917)، 918) ترمذی گفته است «حسن صحیح»

یادداشت توضیحی:

منظور از حایضه در این حدیث زنی است که به سن حیض رسیده باشد، یعنی زنی که به سن تکلیف رسیده است. خُمار چیزی است که موی سر، گردن و سینه را می پوشاند.

یادداشت فقهی:

قابل تذکر است که مطابق فورمل علمی قرآن کریم که میفرماید : «**فَمَنْ اضْنَطَرَ غَيْرَ بَاغَ وَلَا عَادِ فَلَا إِثْمٌ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ**» (کسانی که مجبور شوند در صورت که از حد تجاوز

و تعدد ننمایند پروردگار آنها را مجازات نخواهد کرد) چرا که الله غفور و رحيم است. بناً طوریکه در فوق هم یاد اور شدیم : اگر برای نماز گزار در زندگی اش به حالاتی اضطراری مواجه و رو برو گردد که : لباسش ساتر عورتش نباشد وقت نماز فرا رسد و نتواند لباس دیگری را برای ستر عورتش تهیه بدارد ، در اینصورت بر او فرض است که نمازش را قبل از قضا شدن بخواند هرچند اگر لباسی برای ستر عورتش بدسترش قرار نگیرد . حتی علماء بدین باور اند که اگر کسی عریان باشد و وقت نماز فرا رسد و نتواند لباسی برای ستر عورتش پیدا کند، در اینصورت نیز بر او فرض است که قبل از قضاء شدن نمازش را بخواند حتی اگر لباسی برای ستر عورتش پیدا نشود.

نمایان شدن عورت در وقت نماز :

حکم قاطع در نزد جمهور علماء همین است که : پوشش عورت در هنگام ادائی نماز جزو شروط صحت نماز است، یعنی اگر کسی عورتش را در وقت نماز نپوشاند، نماز وی بصورت کل باطل هست و باید آنرا از سر تکرار کند.

اگر زمانی نمازگزار نماز خویش را با رعایت کامل حجاب اغاز نموده باشد ، ولی در هنگام ادائی نمازیک لحظه قسمتی از عورتش ظاهر گردد و او پس از اطلاع از کشف عورت بلافاصله آنرا بپوشاند، اگرچه بعضی از علماء بر بطلان نماز حکم نموده اند ، ولی قول صحیح آنست که: نمازش صحیح است و حکم به بطلان نماز وی داده نمی شود. شیخ ابن عثیمین رحمه الله در این بابت می گوید: «هرگاه قسمتی از عورت ظاهر گردد و نمازگزار در زمان اندکی آنرا بپوشاند، نمازش باطل نمی شود، و چنین حالتی زمانی متصرور است که مثلاً کسی در حالت رکوع است و بادی در حال وزیدن باشد که باعث گردد لباسش (تحرکت در آید و عورتش) ظاهر شود، ولی همان لحظه لباس را بر می گرداند، .. رای صحیح آنست که نماز باطل نمی شود، زیرا وی بلافاصله عورتش را می پوشاند و عمدی در ظاهر کردن عورت در کار نبوده، و الله متعال می فرماید: «فَأَنْقُوا اللَّهُ مَا أَسْتَطَعْتُمْ» (سوره تغابن 16) یعنی: به اندازه ای که می توانید تقوای الهی پیشه کنید». «الشرح الممتع» (75/2). (تفصیل موضوع را میتوان در : «کشاف القناع » (269/1). مطالعه فرماید .

حکم پوشیدن لباس های نازک در نماز؟

بسیاری از نمازگزاران بدون رعایت حکم شرعیت ، با لباس نازک نماز می خوانند، طوریکه زیاتر از اوقات پوست بدنشان از زیر این لباس نمایان میشود ، و برخی دیگری از نماز گزاران در زیر لباس نازک تبنان کوتاه که تنها نصف ران آنها را تحت پوشش قرار می دهد و نصف دیگر آن از پشت لباس شان قابل مشاهده است نماز میخوانند.

حکم وفیصله شرع اسلام در مورد این تعداد از نماز گزاران اینست ، که خواندن نماز شان به کسانی میماند که بدون لباس نماز می خوانند.

چرا از یک طرف تبنان کوتاه پوشیدن لباس به شخصی میماند: که طبق شرعی اسلامی ستر را مراتعات ننموده ، بنابر قول اکثریت از علمای اسلام ، لباس اینگونه از نمازگزاران از تعریف لباس ستر شرعی خارج بوده و نماز این عده از افراد صحیح نبوده ، و مطابق فتاوی امام حنبل (رح) این عده تعریف ستر خلاف عمل نموده ، چرا که مردان باید بین ناف و زانوی خویش را بپوشانند. این کمترین چیزی است که با آن اطاعت از قول الله تعالی حاصل

می شود که فرموده است: «**يَا بَنِي آدَمْ حُذُوا زِينَتُكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ**» (اعراف آیه: 31).
«**إِي فَرِزَنْدَانَ آدَمَ بَكِيرِيدَ زِينَتَ خَوْدَ رَا نَزَدِيكَ هَرَ نَمَازَ**». بر این افراد یکی از دو امر ذیل واجب است:

- 1- یا در زیر لباسشان شورت دراز بپوشند که از ناف تا زانو را تحت پوشش قرار بدهد.
- 2- یا بالای آن شورت کوتاه، لباس دبل بپوشندکه پوست بدنشان معلوم نشود.

(غرض مزید معلومات مراجعه شود به فتاویٰ معاصر صفحه (16-17) شیخ ابن عثیمین)

استعمال لباس تنگ برای زنان در نماز:

خواننده محترم!

با گذشت زمان همه چیز در حال تغییر و تحول است ، انسانها ی این زمانه میخواهند همه چیز را بدون اینکه به عواقب و اضرار آن توجه و اهتمام نمایند میخواهند آنرا به مد روز تغییر و به اصطلاح در آن نواوری بعمل آرند ، در این هیچ شک نیست که تغییر و تحول که جنبه مثبت داشته باشد ، مورد تائید شرع بوده زیر تکامل بدون تغییر بعمل نمی ، ولی با تاسف دیده میشود که در زیاتر از اوقات همین نواری و تغییرات موجب درد سر های برای انسان میگردد از جمله تغییرات که در این اوآخر در لباس بشری بعمل آمده است .

از جمله نواوری در پوشیدن لباس بخصوص ، پوشیدن لباس تنگ ، نازک و چسبیده میباشد ، انسان بدون اینکه به اضرار لباس نازک و چسبیده و اینکه لباس تنگ و چسبیده ، چی عواقب و پرابلم های صحیح را ببار می اورد ولی بخاطر مراعت مدوفیشان به آن پناه میبرد .

یکی از این مشکلات صحیحی که در پوشیدن لباس تنگ وجود دارد ، اینست که عرق پوست را تحت تاثیر خویش قرار داده و در زیاتر از موارد همین لباس تنگ مانع گردش صحیح خون در بدن میگردد ، به خصوص اگر تنگی لباس در ناحیه لگن خاسره ، زانو ، سینه و حلقه آستین ها باشد. لباس تنگ برای انسان احساس تنگی ، گرفتگی و خستگی بیار اورده ، و در بسیاری از اوقات همین تنگی لباس موجب کبودی در پوست میگردد .

لباس تنگ در زیاتر از اوقات موجب عفونت مثانه در خانم ها گردیده ، و موجب نفخ و باد در معده و در زیاتر اوقات موجب درد شکم میگردد .

اطباء میفرمایند که لباس تنگ نوعی از فشاری که بنام کهیر فشاری یاد میگردد در بدن انسان ایجاد مینماید این نوع کهیر در اثر فشار موضعی بر بدن ایجاد می شود. معمولاً 4 تا 6 ساعت پس از پوشیدن لباس تنگ، یک تورم عمیقی همراه با خارش سوزش و درد در بدن ایجاد میشود که پس از 8 تا 72 ساعت از بین میرود. گاهی تب و لرز، ضعف، خستگی و سردردی هم در کنار این عارضه وجود دارد.

هدف از استعمال لباس تنگ در نماز برای زنان اینست که از لابلای لباس بر جستگی های زن نمایان گردد ، بنا حکم شرعی همین است که اگر زن در لباس تنگ که ، بر جستگی های بدن زن را در نماز نمایان نماید ، این لباس اش در جمله حجاب شرعی به شمار نرفته و خواندن نماز در این لباس صحیح نمی باشد ، ولو اینکه خواندن این نماز نزد محaram شان هم صورت گرفته باشد.

لباس حجاب زن باید فراخ و گشاد باشد، تنگ نباشد، زیرا هدف از حجاب، جلوگیری از نمایان شدن زینت زن است و لباس تنگ، حجم و اندازه همه بدن یا بعضی از بدن را نشان می دهد و اعضای بدن را به تصویر می کشد.

در روایتی اسامه بن زید رضی الله عنهم آمده است که : پیامبر صلی الله علیه وسلم جامه ستر و ضخیمی را که از کتان سفید درست شده بود و دهیه کلبی به او اهداء کرده بود، به من بخشید. من آن را به همسرم بخشیدم.

آن حضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: «چرا آن لباس را نمی‌پوشی؟»؟ گفتم: آن را به همسرم بخشیدم. پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «به همسرت دستور بده تا زیرپوش نیز استفاده نماید. می‌ترسم این جامه، حجم استخوانهایش را نشان دهد».

بنابراین برزن واجب است چه در وقت خواندن نماز باشد، و چه در وقت بیرون از منزل باشد لازم و ضروری است حجاب صحیح و شرعی را رعایت نماید.

اما در مورد صحیح بودن نماز زن با لباس تنگی که برخی از اعضای بدنش را برجسته می‌کند، شیخ صالح فوزان طی فتاوی چنین حکم نموده است : « نماز زن با این وضعیت صحیح است ولی با این وجود زن (بدلیل پوشیدن لباس تنگ و رعایت نکردن حجاب شرعی) مرتكب گناه شده است».

شیخ صالح فوزان می‌افزاید :

« برای زن جایز نیست که : لباس تنگی که اعضای بدن زن را نمایان و توصیف می‌کند، و برآمدگی های جسمش را برجسته می‌سازد پوشیده شود، وبصورت کل پوشیدن لباس تنگ چه برای زنان باشد و چه برای مردان باشد ، جایز نمی باشد ، ولی شدت ممنوعیت پوشش این نوع شدیدتر است .

اما با این وجود، نماز در ذات خود صحیح است (یعنی نماز باطل نیست)؛ هرگاه انسان نماز بخواند و عورت وی با این لباس (تنگ) پوشیده شود نمازش در ذات خود صحیح است، زیرا عورت پوشیده شده است، اما بدلیل پوشیدن آن لباس تنگ مرتكب گناه شده است، زیرا یکی از شرائع نماز به سبب لباس تنگ حاصل نشده است، این از یک سو، و از سوی دیگر: (پوشیدن لباس تنگ) موجب شیفتگی و توجه دیدگان به او می‌شود، اللخصوص برای زنان، و لذا بر زن واجب است که خود را با لباسی گشاده و فراخ بپوشاند، بگونه ایکه او را کاملاً بپوشاند و هیچ یک از اعضای جسم بدن او را وصف و نمایان نسازد و باعث جلب توجه به سوی او نشود، و همچنین لباس نباید نازک و شفاف باشد، بلکه باید لباس (ضخیم و گشادی) باشد که بدن زن را بصورت کامل بپوشاند. « المتنقی من فتاوی الشیخ صالح الفوزان» (454/3).

استعمال لباس خواب در نماز:

طوریکه قبل اور شدیم یکی از شروط صحت نماز پوشاندن عورت بوسیله لباس یا پارچه است بدینصورت که مرد از زانو تا ناف و زن تمامی اعضای بدن بغیر از صورت و دو کف دست عورت خود را بپوشاند.

همچنین یکی دیگر از شروط صحت نماز طاهر بودن بدن و پاک بودن لباس و محل نماز خواندن از نجاسات است.

حال اگر برای شخص حالتی پیش که لباس خواب ویا هم لباس کار بتن داشته باشد وقت نماز فرا رسد ، و لباس مذکوره تمام شرایط در آن رعایت شده باشد ، از جمله لباس طاهر ه باشد ، و به اصطلاح عورت را مخفی سازند (شفاف هم نباشد که پوست بدن را نمایان سازد) در اینصورت حکم شرع همین است که : نماز خواندن در لباس خواب ویا هم لباس کار بدون

کدام ممانعت میباشد .

ولی بهر حال، شایسته نیست یک فرد مسلمان در برابر پروردگارش با لباس خواب یا کثیف در نماز بایستد، در حالیکه اگر به ملاقت یک حاکم دنیوی برود بدون شک از بهترین لباسهایش استفاده خواهد کرد، ولی در نماز که در برابر پروردگارش میایستد به لباسش اهمیتی نمیدهد و این شایسته نیست هر چند اگر عورت ستر شود و لباسش نجس نباشد از مبطلات نماز نیست.

دلیل پاکی لباس فرموده خداوند متعال است که میفرماید : « وَثِيَابَكَ فَطَهَّرْ »(سوره مدثر : 4) «و لباس خویش را پاکیزه دار». و فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم : «إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجَدَ فَلِيَقْلُبْ نَعْلَيْهِ وَلِيَنْظُرْ فِيهِمَا فَإِنْ رَأَى خَبْثًا فَلِيمْسِحْ بِالْأَرْضِ ثُمَّ لِيَصْلِ فِيهِمَا» «هرگاه یکی از شما به مسجد آمد، بوت ها را برگرداند و به زیر آنها نگاه کند، اگر نجاستی بر آن دید آن را به زمین بمالد و سپس در آن نماز بخواند». ابوالاود (636)

دلیل شرطی پاکی بدن، فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم به علی است آنگاه که علی درباره مذی سؤال کرد، فرمود : «توضا و اغسل ذکرک» «آلت تناسلی خود را بشوی و وضوء بگیر». بیهقی (115)

و به زن مستحاضه فرمود: «اغسلی عنک الدم وصلی» «خونت را بشوی و نماز بخوان». متفق علیه

دلیل شرط پاک بودن مکان، فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم به اصحابش هنگام ادرار کردن بادیه‌نشین در مسجد است که فرمود : «أَرِيقُوا عَلَى بُولَهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ» «بر ادرارش سلطی آب بریزید». متفق علیه.

خواننده محترم !

اگر شخصی مصروف نماز خواندن شد ، ولی متوجه نجاستی که بر لباس اش بو د ، نشد ، بعد از ختم نماز یکباره به نجاست لباس متوجه شد ، در این حالت حکم شرع همین است که : نماز نمازگزار صحیح بوده ضرورت به اعاده نماز نمی باشد .

اگر نماز گزار در اثنای نماز متوجه نجاست لباس گردد در این مورد رهنمود شرعی عبارت است :

- اگر امکان برطرف کردن نجاست از لباس باشد مانند اینکه نجاست روی بوت ها یا لباسی اضافی غیر از آنچه که عورت را پوشانده باشد، باید آن نجاست را برداشته و به نماز خویش ادامه داده و نماز خویش را کامل کند.

- ولی اگر برداشتن نجاست (در اثنای نماز) برایش امکان‌پذیر نباشد باز هم باید به نمازش ادامه داده و نیازی به اعاده دوباره نماز نیست . دلیل شرعی در این مورد حدیث ابوسعید است که میفرماید : پیامبر صلی الله علیه وسلم نماز میخواند (در اثنای نماز) هردو بوت هایش را درآورده، سایر نمازگزاران هم (به دنبال او) بوت هایش را در آوردهند، وقتی که از نماز فارغ شد فرمود : چرا بوت ها ای تان را درآورده؟ گفتند تو را دیدیم بوت های را درآورده ما هم آنها را درآوردهیم، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود :

« إن جبريل أتاني فأخبرني أن بهما خبثا فإذا جاء أحدكم المسجد فليقلب نعليه ولينظر فيهما، فإن رأى خبثا فليمسه بالأرض ثم ليصل فيهما » (جبرئیل پیش من آمد و به من خبر داد که بر بوت های من نجاست است، پس هرگاه کسی از شما به مسجد آمد، بوت های را وارونه

کرده و به زیر آنها نگاه کند اگر نجاستی دید آن را به زمین بمالد و سپس با آن نماز بخواند). (ابوداود (636).

- اگر احیاناً شخصی در لباس نجسی نماز خواند و فراموش کرده که لباس اش نجس است، در اینحالت باز هم اعاده دوباره نماز بر او لازم نیست، زیرا در فوق ملاحظه نمودیم که : پیامبر صلی الله علیه وسلم در حالیکه مصروف نماز خواندن بود که : جبرئیل علیه السلام به وی خبر داد که در قف بونتش نجاستی هست، ایشان هم کفتش را (در همان حالت نماز) بیرون آورد و به نماز خویش ادامه داد. (این روایت را امام احمد از ابوسعید خدری رضی الله عنه در مسند خویش ذکر نموده)

و این حدیث برای این دلالت دارد که : اگر نمازگزار نسبت به نجاستی بی اطلاع بود، و یا فراموش کرد، به تکرار نمازش ضرورت دیده نمیشود . (تفصیل موضوع را میتوان در إعلام المسافرین ببعض آداب وأحكام السفر وما يخص الملاحين الجويين شیخ محمد بن صالح العثیمین صفحه 12. ملاحظه فرماید).

نماز خواندن در لباس آلوده به منی:

طوریکه قبلاً یاداور شدیم یکی از شروط صحت نماز، پاک بودن بدن، لباس و مکان اقامه نماز از نجاست است و چنانکه یکی از این سه مورد به نجاست آلوده باشند نماز باطل است.

اما در مورد اینکه لباس با منی آلوده باشد ، در آن لباس میتوان نماز خواند و یاخیر؟ در مورد باید گفت که منی، در مذهب امام صاحب ابو حنیفه و امام مالک از جمله نجاست شمرده میشود بنآ بر اساس رای آنها اگر جسم انسان ویا لباس ویا هم مکان با منی آغشته شده باشد، نماز آن شخص باطل میگردد .

ولی بر طبق رای امام شافعی و امام احمد منی ظاهر است و باعث باطل شدن نماز نیست. اما رای راجح آنست که منی نجس نیست و لذا آلوده بودن این سه مورد به منی باعث باطل شدن نماز نخواهد شد. و اگر احیاناً شخصی با لباس آغشته به منی نماز خواند ضرری به نمازش وارد نمی سازد.

ولی بهتر است که هرگاه بدن یا لباس به منی آغشته شد، محل آلوگی را با آب شست یا اگر منی خشک شده بود آنرا بطریقی جدا کرد.

حضرت عایشه رضی الله عنها گفته است: «كنت أفرأك المنى من ثوب رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا كان يابسا وأغسله إذا كان رطبا» (هرگاه منی روی لباس پیامبر خشک میشد آنرا با دست میمالیدم و پاکش میکردم و هرگاه تر و نمناک میبود، آنرا میشستم). (دارقطنی و ابو عوانه و بزار آنرا روایت کرده‌اند.) ولی نباید فراموش کرد که: خارج شدن منی از بدن اگر همراه با لذت باشد باعث واجب شدن غسل خواهد شد و تا زمانیکه غسل صورت نگیرد هیچ نمازی صحیح نیست.

استعمال لباس عکس دار در نماز:

همه علماء بدین عقیده اند که اگر لباس نماز گزار دارای عکس واضح و مشخص باشد نماز در آن ناجائز است.

مومن مسلمان حد اعظمی کوشش بعمل ارد تا از استعمال کردن لباس عکس دار در نماز ، بخصوص لباس که در آن حواس نماز گزار را به خلل مواجه می سازد ، جلوگیری نماید.

در حدیث شریف با تمام وضاحت ذکر گردیده است: « لا یجوز لبس ما فیه صورۃ حیوان او انسان » (در لباس که عکس حیوان و انسان باشد ، خواندن نماز در آن جواز ندارد) (امام بخاری شماره حدیث (3226) و مسلم (2106)).

همچنان در احادیث نبوی آمده است که اگر در پرده ای خانه که تصاویر ذی روح وجود داشته باشد بهتر است غرض جلوگیری و دفع وسواس شیطانی در این محل نماز خوانده نشود طوریکه این موضوع در حدیثی که از حضرت انس (رضی الله عنہ) روایت گردیده است با زیبایی خاصی چنین بیان گردیده است:

میگویند: حضرت بی بی عائیشه (رضی الله عنہا) پرده ای مُلونی داشت ، که به آن یک طرف خانه اش را پرده میکرد ، پیامبر صلی الله علیه وسلم (برایش) گفتند : «أَمِيطِي عَنْ قِرَامَكِ هَذَا، فَإِنَّهُ لَا تَرَالْ تَصَاوِيرُهُ تَعْرُضُ فِي صَلَاتِي» «این پرده ات را از جلوی چشم ما دور کن ، زیرا تصاویرش مرا در نماز مشغول میکند». (بخاری (374)

عالی شهیر جهان اسلام ، ابن جبرین در رساله خویش بنام اللؤل المکین ، صفحه (۱۱۴) مینویسد : بر مسلمان واجب است ، در صور تیکه بر لباس اش عکس (ذی الارواح) باشد ، آن را شسته و پاک نماید و در صورتیکه غیر ممکن باشد باید چهره‌ی عکس را به وسیله‌ی مواد زایل واژ بین ببرد .

مسلمان نباید در نماز از لباس استفاده نماید که : حواس انسان را به خود مشغول میکند. طوریکه در حدیثی بی بی عائیشه (رضی الله عنہا) روایت شده است ، که پیامبر (صلی الله علیه وسلم) در لباسی که دارای نقش و نگار بود ، نماز خواند و نظرش به نقشهای آن افتاد ، پس از اتمام نماز ، فرمود :

«اَذْهَبُوا بِحَمِصَتِي هَذِهِ إِلَى أَبِي جَهْمٍ، وَأَتُونِي بِأَنْجَانِيَةً أَبِي جَهْمٍ، فَإِنَّهَا أَهْنَى آنِفًا عَنْ صَلَاتِي» «این لباس را برای ابی جهم ببرید و لباس زبر و بی‌نقش و نگار او را برایم بیاورید؛ چون لحظه‌ای پیش این نقش و نگارها ، توجه مرا از نماز ، بسوی خود جلب کرد ». (امام بخاری (۳۷۳) .

نماز خواندن در لباس که از پول حرام تهیه شده :

خواننده محترم !

باید گفت که : اصل بر پا کردن نماز ربطی به حلال بودن یا حرام بودن لباس و یا هم فرش نماز (جای نماز و فرش مسجد) که از چه پولی تهیه دیده شده است ، ندارد . مهم آنست که شخص نماز گزار برای صحت کامل نماز خویش شروط صحت نماز ، اركان و واجبات آنرا بصورت درست و احسن مطابق سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم انجام دهد و اداء کند . مسلمان آنچه که در شرع مربوط به مکان و لباس نماز گزار مبنی بر اینکه باید محل ادائی نماز ، لباس پاک از نجاست ، اینکه لباس عورت نماز گزار را بپوشاند و سایر اركان و وجایب نماز بیان گردیده است .

هر زمانیکه شخص مسلمان این شروط و اركان را در مورد محل نماز و لباس خود بوجه احسن مراعات نماید و اركان نماز را کاملا انجام دهد و واجبات آنرا رعایت کند ، ان شاء الله تعالى نمازش مقبول است و حکم به صحت نماز ، نماز گزار داده خواهد شد و چون شرع ظاهر را میبیند و بر قلبه‌ی الله تعالیٰ آکاهی دارد که به این ترتیب نماز گزار با خواندن نماز بریء الذمه شد و انشاء الله تعالیٰ که نمازش قبول شده است .

خواننده محترم برادر و خواهر مسلمان!

بادر نظرداشت نظریه و استتباط شرعی فوق علمای اسلام در مورد حکم نماز خواندن در لباس غصب شده یا بدست آورده شده از طریق حرام، و یا لباسی با جنس حرام (مانند ابریشم برای مردها)، و همچنین در مکانی غصب شده، دو قول معروفی را غرض رهنمایی مسلمانها ارایه فرموده اند.

اول:

مذهب مشهور امام صاحب احمد، و ابن حزم و شیخ الاسلام ابن تیمیه گفته اند که نماز در لباس خردباری شده به پول حرام صحیح نیست. «مجموع الفتاوى» (89/21).

استدلال این عده از علماء به حدیثی است که: از ابن عمر رضی الله عنہ بصورت مرفوع روایت گردیده است: «من اشتری ثوبا بعشرة دراهم، و فيه درهم حرام، لم تقبل له صلاة ما دام عليه» مسند امام احمد (98/2). یعنی: هر کس لباسی را با ده درهم بخرد که یک درهم آن حرام باشد، تا زمانیکه آن لباس بر تن اوست نمازش قبول نمی شود. (ولی سند این حدیث ضعیف است).

دوم:

در مذهب امام صاحب ابوحنیفه (رح) و امام صاحب مالک و امام صاحب شافعی (رحمهم الله) نماز خواندن در لباس که با پول حرام خردباری شده باشد ویا محل آن ، صحیح است.

«المجموع» (180/3).

من بدین عقیده هستم که : رأى راجح هم قول دوم است زیرا هیچ حدیث صحیحی از پیامبر صلی الله علیه وسلم در مورد نهی از نماز خواندن در لباس یا مکان غصب شده و یا لباسی که بوسیله ی مال حرام بدست آمده، وارد نشده است.

بنابراین حکم شرعی همین است : اگر کسی بر روی فرشی نماز بخواند که از پول حرام تهیه دیده شده باشد ویا هم در لباسی نماز بخواند که از پول حرام تهیه دید باشد، اصل نماز اش صحیح است، ولی به هر حال نباید فراموش کرد که نمازگزار بخاطر پوشیدن لباس حرام گناهکار است و این قضیه به نماز او ربط ندارد. مطمئناً مسؤولیت و جوابگویی در نزد پروردگاه و حق العبد مبني بر تعذر و تخلف بجای خویش به صورت مستقل بحث و مسؤولیت است که بر جای خویش باقی است و انسان متخلص از آن جوابگو خواهد بود.

(تفصیل موضوع را میتوان در مجموع الفتاوى مطالعه فرماید).

لباس ابریشم برای مردها شایسته اهل تقوی نیست :

در مورد حکم شرعی در مورد پوشیدن لباس ابریشمی برای مردها و عدم خواندن نماز در حدیثی عقبه بن عامر رضی الله عنہ آمده است که: «أَهْدَى إِلَى النِّيَّ صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرُوجُ حَرِيرٍ، فَلِسَهُ فَصَلَّى فِيهِ، ثُمَّ أَنْصَرَفَ، فَنَزَّ عَهُ نَزْ عَ شَدِيدًا كَالْكَارِهِ لَهُ، وَقَالَ: «لَا يَنْبَغِي هَذَا لِلْمُنْتَقِيْنَ». (بخاری: 375)

عقبه بن عامر میفرماید که در یکی از روزها : یکی از صحابه عبایی ابریشمی را به رسول الله صلی الله علیه وسلم اهداء نمودند، رسول الله صلی الله علیه وسلم آن را پوشید و با آن، نماز خواند. پس از اتمام نماز، به سرعت، مانند کسی که آنرا نپسندیده باشد، از تن بیرون آورد و فرمود: «این لباس، شایسته اهل تقوی نیست». همین روایت در صحیح مسلم بصورت

کاملتر آن ذکر گردیده است و در این روایت اشاره بعمل آمده است به اینکه جبریل علیه السلام در نماز به پیامبر صلی الله علیه وسلم خبر حرام بودن ابریشم را می دهد، ولذا پس از اتمام نمازش آنرا از تن بیرون آورد، ولی پیامبر صلی الله علیه وسلم نمازش را تکرار نکرد، در مورد عدم تکرار نماز توسط پیامبر صلی الله علیه وسلم ، علماء دلیل می اورند که : صحت نماز به حرام یا حلال بودن نماز ربطی ندارد.

کلا و لنگوته در نماز

در این هیچ جای شک نیست که پوشاندن سر در حین نماز بنزد تعدادی از علماء برای ایجاد تواضع و فروتنی و برای خشوع و خضوع مفید و موثر میباشد.

اما برخی از مسلمانان بخصوص در افغانستان حکم میفرمایند که امام مسجد حتماً باید در وقت نماز ، کلا و یا لنگوته بسر داشته باشد . اگر احياناً کدام ملا بی کلا و لنگوته در مسجد بحیث امام مصروف نماز گردد ، چنان ادامه امامت را هم ازدست میدهد . حتی در یک تعداد مساجد کلا اضافی برای مصلیین گذاشته شده است تا در وقت نماز آنرا بپوشند و به زعم خویش فکر میکنند که در سر لوج نماز صحیح نمی باشد.

مطابق روایات تاریخی و در حدیث صحیح وارد شده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم عمامه میپوشیده است که برخی از اوقات لنگوته سفید ، و در برخی از اوقات از لنگوته و یا عمامه سیاه استفاده نموده است . ولی هیچگونه روایت در احادیث متبرکه به چشم نمی خورد که به مسلمانان در نماز یا خارج از نماز امری به بر سر کردن لنگوته (عمامه) از جانب پیامبر صلی الله علیه وسلم بعمل آمده باشد .

همچنان در روایات اسلامی ذکر گردیده است که پیامبر اسلام محمد مصطفیٰ صلی الله علیه وسلم زیادتر اوقات بدون لنگوته هم نماز خوانده است . ولی نباید فراموش کرد همانطوریکه قبلًا یاداور شدم پوشاندن سر در نماز از جمله آداب نماز است و انسان را در امر خشوع کمک میکند . بنآ اگر کسی عمامه بر سر کند، بهتر است ، اما سنت نیست ، و بدون لنگوته و حتی سر لوج نماز هم انشا الله درست میگردد.

در مورد عبادت در اسلام وبخصوص نماز باید گفت که : عبادات دارایی سه جز است :

۱- ارکان

۲- احکام

۳- آداب است

۱/۱ ارکان ایجاد یا عدم ایجاد عمل را مشخص می کند .

۲/۲ احکام شکل و چگونگی آنرا معلوم می کند .

۳/۳ و آداب موجب آرایش و تزیین عمل می شود .

بنآ اکر در لباس ملل کلاه یا عمامه شامل باشد ، بهتر است هنگام نماز از آن استفاده شود زیرا الله تعالی می فرماید: «یا بَنِی آدَمْ حُذُّوا زِينَتُكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ»(اعراف ۳۱) یعنی: ای فرزندان آدم! زینت خود را به هنگام رفتن به مسجد، با خود بردارید.

اما مللی که کلاه و یا عمامه یعنی لنگوته جزء لباس آنها نیست ضرورتی ندارد که حتماً هنگام نماز کلاه یا لنگوته به سر کنند زیرا کلاه و لنگوته جزء لباس و زینت آنها نیست برخلاف حالتی که ممکن است کلاه جزئی از آرستان خود با آن باشد.

که نباید مسلمان آنر به پوشد زیرا پیامبر صلی الله علیه وسلم از لباس « شهره » منع

فرموده است و لباس شهره لباسی است که عادت یک منطقه نباشد ولی کسی آنرا ببودش. ولی اگر یک نفر آنرا نپوشید کسی حق ندارد او را ودار به پوشیدن کند زیرا از سنت عادت است نه سنت عبادت، و در سنت عادت انجام دادن و یا ندادن یکسان است و ثوابی ندارد.

پوشاندن شانه در وقت نماز:

علماء در این مورد متفق القول اند که برای مرد لازم است ، تا در وقت نماز شانه های خویش را بپوشاند طوریکه رسول الله صلی الله علیه وسلم در حدیثی میفرماید : « لا يصلین أحدكم في التوب الواحد ليس عاتقه شيء » (در میان شما کسی در لباسی نماز نخواند که یک حصه ای از لباس بر شانه شان نه افتاده باشد.)

همچنان در حدیثی دیگری که از ابو هریرة (رض) روایت گردیده آمده است: « قال سمعت رسول الله ص يقول من صلى في ثوب واحد فليخالف بين طرفيه » (رواه البخاری: 52-1) (کسیکه در در تونه لباسی واحد نماز میخواند، باید دوطرف لباس را بر شانه های خویش به اندازد).

خواننده محترم!

برای یک مسلمان لازم است، زمانیکه به نماز مشغول میگردد ، باید زیبایی خاصی را در پوشاندن لباس خویش بعمل ارد . طوریکه پروردگار با عظمت ما میفرماید : « خذوا زينتكم عند كل مسجد » (برای هر مسجد « نماز » زینت اختیار نماید).

در حدیثی آمده است : « اذا صلى أحدكم فليلبس ثوبيه فإن الله أحق من تزيين له » (الحاديث ، اخرجه البیهقی : 235-2 والطبرانی عن ابن عمر) (زمانیکه یکی از شما مشغول نماز میگردد ، دولباس برتن کند ، زیرا الله تعالی نسبت به هر کس لایق و سزاوار زینت است که برایش بعمل اید) زیرا پروردگار با عظمت زیبا است وزیبایی را دوست دارد . « إن الله جميل يحب الجمال » بناً بر نماز گزاران است تا در وقت نماز شانه خویش را که موجب خضوع و خوشی بیشتر میگردد ، بپوشاند.

پوشاندن سر در نماز:

طوریکه در فوق یاد اور شدیم ، مساله پوشاندن سر در نماز (البته برای مردان) شرط صحت نماز نیست ، طوریکه در وقت خطبه پوشانیدن سر از صحت خطبه نمیباشد . پوشاندن سر سنت است و بر هنر بودن سر در منطقه که مردم عادت داشته باشند که در نماز و خطبه سر خود را بپوشانند مکروه می باشد و طوریکه قبلًا متذکر شدیم ، این سنت از جمله سنت های است که عادات و رواج مردم را در بر میگیرد و در مناطقیکه همه بر هنر سر نماز می خوانند بر هنر بودن سر از جمله مکروهات نیست .

امام الشاطبی در (المواقفات) این موضوع را با دلایل قوی و مستند ، مورد بحث قرار داده است ، و ثابت ساخته است که : پوشانیدن سر و نپوشیدن آن مربوط رسم و رواج مردم میگردد، و شریعت در حکم آن عرف مردم را در نظر میگیرد و انسان نباید به شکل و مظہری ظاهر شود که مردم به آن کراحتی دارند . (برای معلومات مزید مراجعه فرماید به فتاوی شیخ مصطفی الزرقا و رساله المواقفات شیخ امام الشاطبی) .

امام الشاطبی کیست :

علامه شیخ ابو اسحاق ابراهیم بن موسی بن محمد اللخمی غرناطی مشهور به شاطبی که از

جمله یکی از علماء جلیل القدر، مجتهد، فقیهی و محدث، مشهوری در عالم اسلام میباشد و مقام بزرگی در فقه، اصول، تفسیر، حدیث، علوم عربی و غیر آن دارا میباشد. از تالیفات مشهوراش (التعريف بأسرار التكليف) مشهور به المواقفات، در موضوع اصول فقه که در چهار جلد به چاپ رسیده است، کتاب المجالس شرح کتاب بیویع؛ صحیح بخاری است. کتاب الافادات و الانشادات وغیره ... کتب ذی قیمت و پر ارزش را تالیف نموده است.

علامه شاطبی در ماه شعبان سال 790 هجری دار فانی را وداع گفت. پروردگار با عظمت او را غرق رحمت بی انتهای خود سازد، و جنت فردوس نصیب اش گردد. حکم و فتاوی اش در عرصه های مختلف زندگی مسلمانان از مقام و منزلتی خاصی برخوردار میباشد.

حکم لباس سدل در نماز

سدل عبارت از لباسی است که نماز گزار با لباسش خود را پیچاند و دستهایش را داخل آن قرار دهد و به همین حالت به رکوع و سجده برود. پوشیدن این نوع لباس ها در کشور های عربی معمول بوده و در کشور های غیر عربی کمتر کسی این نوع از لباس ها را میپوشند.

در حدیثی ابوداود از عسل بن سفیان از عطاء بن أبي رباح از ابوهیره رضی الله عنہ روایت کرده است: «أن رسول الله صلى الله عليه وسلم نهى عن السدل في الصلاة وأن يغطي الرجل فاه» «پیامبر صلی الله علیه وسلم از فرو هشتن لباس و پوشاندن دهان در نماز نهی فرمود». ابوداود (629)، ترمذی (376)، ترمذی تنها جمله اول را روایت کرده است. ابن ماجه (966)، ابن ماجه تنها جمله دوم را روایت کرده است.

و ابن مسعود رضی الله عنہ وتخی وثوری وابن مبارک ومجاهد و امام شافعی وعطاء همگی سدل ثوب را در نماز مکروه دانسته اند.

اما مراد از سدل ثوب در نماز چیست؟

علماء در تفسیر پوشیدن لباس «سدل ثوب» معانی مختلفی را ارایه داشته اند:

امام شافعی میفرماید:

هدف لباس «سدل ثوب» همان لباس است که اگر دراز و رها کرد شود، درازی آن به زمین میرسد. (المجموع : 177/3) و معالم السنن (179/1).

شمس الحق در عون المعبود (2/347) گفته که: شیخ خطابی میفرماید: «سدل» یعنی فرو هشتن لباس بر تن به طوری که به زمین برسد. که با این تفسیر سدل ثوب در معنای اسبال داخل خواهد بود.

امام نووی در المجموع می آورد:

بر طبق مذهب شافعی سدل (دراز کردن و رها کردن) لباس چه در نماز و چه غیر آن یک حکم را دارد، اگر شخصی جهت کبر و غرور این عمل را انجام دهد پس سدل ثوب حرام است ولی اگر بدون غرور باشد مکروه است ولی حرام نیست.

امام بیهقی می گوید که: شافعی در البویطی فرموده است:

سدل ثوب در نماز و خارج از نماز اگر به نشانه ی غرور باشد جائز نیست، اما اگر بدون غرور باشد در اینصورت حکم سدل ثوب در نماز خفیف تر از خارج نماز است. بدليل فرموده ی پیامبر صلی الله علیه وسلم به ابوبکر رضی الله عنہ: «إن إزاری یسقط من أحد شقی ، فقال له : لست منهم» یعنی:(ابوبکر به پیامبر صلی الله علیه وسلم گفت:) ای رسول الله

تبان از شتالنگ (بچلک) پایین تر می افتد؛ آنگاه پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «تو از کسانی نیستی که به قصد تکبیر شلوارشان را از بچلک پا پایین تر می گذارند» (بخاری 5784).

... خطابی میفرماید : بعضی از علماء سدل ثوب را در نماز جائز می دانند و این رأی از عطاء ومکحول وزهری وحسن بصری وابن سیرین ومالك نقل شده است و گفته اند که سدل ثوب در داخل نماز رخصت دارد زیرا شخص نماز گذار در نمازش راه نمی رود در حالیکه در خارج نماز فرد با آن راه می رود. و ابن منذر گفته که عبدالله بن عمر رضی الله عنہ و جابر رضی الله عنہ سدل ثوب را در نماز جائز دانسته اند و بعد می گوید: نمی دانم که در نهی از سدل حدیثی ثابت شده باشد بنابراین سدل بدون دلیل نهی خواهد شد. «المجموع شرح المذهب، کتاب الصلاة، باب ستر العورة، السدل في الصلاة»

صاحب «نهایه» گوید : سدل یعنی اینکه کسی با لباسش خود را بپیچاند و دستهایش را داخل آن قرار دهد و به همین حالت به رکوع و سجده برود.

(صاحب «نهایه») گوید : و این شامل پیراهن و سایر لباسها می شود. در ادامه می افزاید : گفته شده که «سدل» حالتی است که شخص وسط ازارش (لباسش) را روی سرش قرار دهد و بدون آنکه دو طرف آن را روی شانه هایش قرار دهد آن را رها کند.

و هدف در نهی این عمل، ترس از نمایان شدن شانه های شخص است. و این رای آخر، نظر امام احمد است. (مسائل إبراهيم بن هانيء أحمد بن حنبل: رقم 288).

و (شوکانی) در «نیل الاوطار» گفته است که : أبو عبيده در (غريب الحديث) میفرماید : سدل این است که مرد بدون آنکه دو طرف لباسش را از جلو به خود بپیچد آن را رها کند، اگر آن را به خود بپیچد سدل محسوب نمی شود. (مثلاً کسی که عباء بپوشد ولی دو طرف جلویی آنرا به هم نچسباند، مشمول نهی واردہ مبني بر کراحت سدل ثوب می شود).

نتیجه گیری نهایی :

بادر نظرداشت نظریات علماء در مورد لباس سدل میتوان نتیجه ذیل را بدست اورد :

- نمازگزارانی که ژاکت یا کت یا پالتوی خود را بر روی شانه هایشان قرار می دهند بدون آنکه دستشان را داخل آستین کنند، مشمول نهی واردہ در حدیث مذکور می شوند.
- همچنین کسانی که قباء و عباء می پوشند هر چند که دستهایشان را داخل آستین نمی کنند و دو طرف عباء را به هم می چسبانند، مشمول نهی واردہ در حدیث نمی شند.

-علامه سفارینی می گوید :

«از شیخ الاسلام ابن تیمیه سوال شد در باره‌ی قرارگرفتن قباء بر روی شانه‌ها بدون آنکه دستها داخل آستین شوند، آیا این عمل مکروه است یا خیر؟ جواب فرمودند :

این عمل به اتفاق علماء ممانعتی ندارد، و مشمول سدل مکروه نمی شود، زیرا این نوع جامه، جزو لباسهای یهود نیست.»

اما بنظر می رسد که تمامی معانی فوق، داخل در معنای سدل ثوب شوند چنانکه جو هری گوید : (سدل ثوبه، یسلله، سدلا) یعنی لباسش را فرو هشته کرد. می توان این حدیث را بر تمامی این معانی حمل کرد، چون سدل در بین همه این حالات مشترک است و حمل (کلمهای) مشترک بر تمامی معانی آن مذهبی قوی است .

- و امام شوکانی در نیل الوطار بعد از آنکه اقوال مختلف را درباره‌ی مراد از «سدل

ثوب» می آورد میفرماید :

مانعی وجود ندارد که حدیث را بر تمامی معانی وارد حمل نماییم، زیرا سدل در بین آنها مشترک است، و (قسمت) مشترک بر تمامی معانی آن حمل می شود و این مذهب قوی و درست است. نیل الاوطار(2/67-68).

اما لازم به ذکر است که برخی از علماء حدیث سدل ثوب را ضعیف و غیر قابل استناد می دانند، و علت ضعف حدیث را وجود شخصی بنام « عسل بن سفیان » در سلسله رجال سند حدیث مذکور می دانند. امام احمد حدیث مذکور را به سبب وجود این شخص ضعیف دانسته و گفته که عسل بن سفیان محکم الحديث نیست. همچنین یحیی بن معین و أبو حاتم و بخاری نیز این شخص را ضعیف دانسته اند و ابن حبان گفته: او دچار خطأ می شود.

اما حاکم حدیث را بر شرط صحیحین صحیح دانسته و همچنین شیخ البانی حدیث را در «صحیح الجامع» حسن می داند.

خواننده محترم!

با تأسف باید گفت امروز تعداد از مسلمانان نماز میخوانند ولی به حجاب و نوع ستراورت که یکی از شرایط اساسی در نماز میباشد، کمتر توجه بعمل میاورند.

همچنان در مورد عورت زن باید گفت که : در مورد عورت زن سه حالت وجود دارد :

اول: حالت تبرج:

در «القاموس المحيط» در مورد تعریف تبرج مینویسند : تبرج عبارت از خود نمایی و ظاهر نمودن زینت در مقابل مردان میباشد «تبرجت : اظهارت زینتها للرجال» (السان العرب، جلد 6، صفحه 130) (تَبَرْجَتْ: يعني زن زینت خود را برای مردان ظاهر کرد). «مقابیس اللغه» ریشه تبرج را برج می داند و می گوید: «معنای تبرج نشان دادن زیبائیهاست » (معجم مقابیس اللغه جلد 1 / صفحه 238).

بنآ در مجموع گفته میتوانیم که «تبرج» در لغت به معنای ظاهر کردن زینت ها و زیبایی های زن بر غیر محaram است.

قرآن عظیم الشان زنان را از تبرج بر حذر و منع داشته است، آن جا که می فرماید: « به سان جاهلیت نخستین ، در میان مردم ظاهر نشوید.» نکته جالب آن که این منع ، در آیه پس از پادآوری منافات دنیا خواهی با آخرت طلبی و خداپرستی ذکر شده است، یعنی تنها آنude از زنانی در دام تبرج و خودنمایی می افتد که رابطه خود را با خدا گسته باشد.

در قران کریم در این باره آمده است «... و لاتبرجن تبرج الجاهلیه الاولی....» منظور از تبرج زنان در جاهلیت اولی ، جلوه گری زنان در قبل از اسلام بوده است که در تمامی این دوران به دلیل عدم رعایت دستورات پیامبران زنان دچار چنین معضلی شده که سبب به وجود آمدن پیامدهای بد بسیاری برای جامعه نیز شده است.

تبرج از دید علماء اسلام به اتفاق اراء حرام (چه در داخل نماز و خارج از نماز) باشد.

حالت دوم : حالت حجاب است که:

در مساله پوشاندن تمام وجود زن از دید شخص نا محرم مطرح گردیده است ، حجاب یکی و جایب اسلامی که مرد وزن مکلف به اجرای آن میباشد .

حالت سوم همان حالت صفور است:

صفور اصلاً (کلمه ء عربی است و معنی گنجشک خانگی میباشد) تفصیل آن در فهم فقهی بمعنی غیر مستور بودن کفهای دست ، قدم ها و روی . یعنی عمل که در زمان پیامبر صلی الله علیه وسلم و صحابه ء کرام نیز با خاطر اشتراک زنان مسلمان در اجتماع و مسایل اجتماعی وزندگی روزمره اجتماعی مورد بحث بود.

در مورد حالت صفور و حکم آن در اسلام علماء با هم اختلاف دارند ، عده ای از علماء آنرا مشروع و جایز میدانند و عده ء از علمای اسلامی آنرا مجاز نمی دانند .

میخواهم اضافه کنیم به نتیجه گیری ما از احکام اسلامی و تجربه ء مسلمانان صدر اسلام و حیات پیامبر اسلام دال براین است که این حالت سوم مجاز بوده و در این مورد سخت گیری های که سبب انزوای غیر شرعی زن از اجتماع شود فهم درست از احکام اسلامی نه خواهد بود . با وجود آن هم اگر در جامعه شرایط حاکم باشد که مراجع عدی و قضایی و امنیت جامعه چنان باشد که این حالت صفور هم سبب فتنه و فساد شود این حالت هم تا ایجاد جامعه و شرایط معتدل و قابل تطبیق احکام قانون درمورد مختلف و متغیر به حق دیگر و حق زن این جواز حالت صفور نیز مورد سوال قرار میگیرد.

تشمیر ، یابالا زدن لباس در وقت نماز:

تشمیر، جمع ویا بالازدن لباس از جمله بالا زدن آستین ویا بالا زدن اضافه از حد تبان بالاتر از بجلک پا ها در نماز ، را میگویند که این عمل در نزد عامه اهل علم مکروه میباشد .

در حدیثی امام بخاری و مسلم از ابن عباس رضی الله عنه روایت است: که پیامبر اسلام فرمود است: «أَمْرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ، وَلَا أَكْفَّ تَوْبَّاً وَلَا شَعْرَّاً» بخاری (812) و مسلم (490).

«به من دستور داده شده است که با هفت استخوان بدن (هفت عضو) سجده نمایم و موهای سر و لباس خود را جمع نکنیم ».

در روایت بخاری این هفت عضو ذکر شدند : پیشانی، بینی، دو دست، دو زانو و سر انگشتان پا.

«أَكْفَّ: از کف به معنی جمع کردن است».

و مسلم در صحیح خود درباره ابن عباس رضی الله عنه روایت کرده : «أَنَّهُ رَأَى عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْحَارِثَ، يُصَلِّي وَرَأْسُهُ مَعْقُوشٌ مِنْ وَرَائِهِ فَقَامَ فَجَعَلَ يَحْلُلُهُ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَفْبَلَ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ، فَقَالَ: مَا لَكَ وَرَأْسِي؟ فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا مَثُلُّ هَذَا، مَثُلُّ الَّذِي يُصَلِّي وَهُوَ مَكْتُوفٌ» مسلم (492). یعنی : «او (یعنی ابن عباس) عبدالله بن حارت را دید که نماز می خواند درحالیکه موی سرش را از پشت جمع کرده بود، ابن عباس آنرا باز کرد! وقتی عبدالله بن حارت نمازش تمام شد رو به ابن عباس کرد و گفت : چکار با سر من داشتی؟ گفت : از رسول خدا صلی الله علیه وسلم شنیدم که می فرمود : مثال اینکار مانند کسی است که نماز بخواند و دست هایش به پشت بسته شده باشد».

امام نووی در « شرح صحیح مسلم » گفته : «علماء اتفاق نظر دارند که نماز خواندن در حالی که شخص لباس یا آستینش را جمع کرده باشد (بالا زده باشد) و یا موی سرش را از پشت جمع کند و .. و مانند اینها، به اتفاق علماء مورد نهی است و کراحت تنزیه دارد، اگر با آنحال نماز بخواند مرتكب عمل بدی شده ولی نمازش صحیح است» « شرح مسلم »

.(209)

و باز گفته: « قول اصحّ امام شافعی این است: سجده بر این هفت عضو واجب است کسی که سجده بر یکی از این اعضای هفتگانه را ترک کند نمازش باطل است.

همچنین علمای اسلام اتفاق نظردارند، نمازگزار نباید به هنگام ادائی نماز موهای سرش را در وسط آن جمع نماید، و نباید آستینها و دامن لباسش را بالا بکشد و آنها را در یک جا جمع کند. عذّ بدین باور اند که : این اعمال نماز را باطل می‌کند، اما قول صحیح این است که این اعمال نماز را باطل نمی‌سازد ولی از ثواب آن می‌کاهد و کسی که دست به چنین اعمالی بزند مرتكب امر خلاف می‌شود» شرح نووی بر مسلم ، جلد 4، صفحه 209. نقل به معنا بود. و در کتاب «فتح القدیر» (418/1) که یکی از جمله مشهورترین کتب در مذهب حنفی میباشد آمده است: «نماز خواندن در حالتی که آستین از ساعد بالا زده شده باشد مکروه است».

و در کتاب «تحفة المحتاج» (162/2-162) که یکی از جمله کتاب‌های مشهور در مذهب امام شافعی میباشد آمده است:

«بالا زدن آستین یا لباس مکروه است . هرچند که به دلیل شغلی اینکار را انجام دهد، و یا بر جنازه نماز بخواند، به دلیل حدیث متفق عليه: .. و حکمت از آن: برای منع نمازگزار از سجده کردن با آنحال است، علاوه بر اینکه این هیئت با خشوع و تواضع منافات دارد». شیخ البانی در کتاب «صفة الصلاة» مینویسد :

«ابن اثیر گوید: معنی حدیث این است که هر گاه موهای نمازگزار پخش باشد در سجده بر زمین می‌افتد و به نمازگزار ثواب سجده با آن می‌رسد (چون موهایش نیز به سجده می‌روند). اما اگر بافته باشد تشبيه شده است به کسی که نماز را با دستهای بسته می‌گزارد و بدین معنی است که موها به سجده نرفته است. می‌گوییم (یعنی البانی) : معلوم است که این حکم خاص مردان است نه زنان چنانکه شوکانی از ابن عربی نقل کرده است».

و از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمود: «إِذَا سَجَدَ الْعَبْدُ سَجَدَ مَعْهُ سَبْعَةُ آرَابٍ: وَجْهُهُ وَكَفَاهُ وَرُكْبَتَاهُ وَقَدَمَاهُ» مسلم (491). یعنی : «هرگاه عبدی به سجده رفت، هفت عضو بدن به سجده می‌افتد: پیشانی ، دو کف دست، زانوها و قدمها». اینجاست که گفته می‌شود : وقتی موها جمع نشوند، پس آن نیز به سجده می‌رود، و اگر در پشت سر جمع شوند از آن محروم می‌ماند، و این را از حکمت نهی از جمع کردن مو از پشت سر در وقت نماز بیان کردند و خدا بهتر می‌داند.

پیروان امام مالک میفرمایند :

زمانی آستین بالا زدن مکروه است که شخص برای نمازش چنین کند، ولی اگر قبل از داخل شدن به نماز بر آنحال بوده باشد، و یا به دلیل شغلش چنین کرده باشد، در اینحالت مکروه نیست، برخلاف جمهور که آن عمل را مکروه دانسته اند.

در کتاب «شرح مختصر خلیل» (250/1) آمده است :

«برای نمازگزار مکره است که آستین خود را بالا زند یا جمع کند، زیرا اینکار نمونه ای از ترک خشوع است .. و البته این زمانی است که برای نماز باشد، اما اگر لباس او (بر همین هیئت) باشد و یا به دلیل شغلش چنین کرده باشد و بعد که نماز فرا رسید با همانحال نماز خواند، کراهیتی ندارد، این را ابن یونس گفته، زیرا پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: « به

من دستور داده شده است که با هفت استخوان بدن (هفت عضو) سجده نمایم و موهای سر و لباس خود را جمع نکنیم » اینگونه خبر دادند که نهی از آن زمانی است که شخص با اینکار قصد خواندن نماز را هم داشته باشد«.

ابن عثیمین در مورد حکم بالا زدن آستین در نماز میفرماید :

«اگر بخاطر نماز چنین کند، پس عمل او داخل در فرموده پیامبر صلی الله عليه وسلم می شود : «أَمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ، وَلَا أَكُفَّ ثُوبًا وَلَا شَعْرًا». یعنی : «به من دستور داده شده است که با هفت استخوان بدن (هفت عضو) سجده نمایم و موهای سر و لباس خود را جمع نکنیم» متفق عليه و اگر از قبل بخاطر انجام کاری و قبل از آنکه نماز بخواند، و یا به دلیل عرق زیاد و امثال این چنین کرده باشد، در اینحالت مکروه نیست و اگر به این دلیل که آستینش دراز است آنرا جمع کرده است، بایستی آنرا کوتاه کند تا داخل در کبر نشود» مجموع فتاوی (308/13). (همچنان غرض مزید معلومات مراجعه فرماید : مرعاء المفاتیح للمبارک کفوری : 3-206 ، ردالمختار : 1-640 ، البحر الرائق : 2-24 ، فتاوى هندیه : 1-150 ، فتاوى دیوبند : 4-100 ، تفہیم المسائل 4-331 للشيخ گوهر حمن المتقط للسمر قندی : 1-52)

سوال و جواب در مورد پوشیدن عورت در نماز:

سوال: عورت چیست و چگونه پوشیده شود؟

جواب: عورت کلمه عربی است و در زبان عربی به هر چیز آسیب‌پذیر که مورد نگرانی است اطلاق می‌شود. امام در فرهنگ اسلامی، عورت به نقاطی از بدن انسان اطلاق می‌گردد که پوشش آن در برایر نامحرم ضروری می‌باشد.

حدود عورت برای مرد از ناف تا زانو پوشیدن این مقدار از بدن فرض است و بستگی به نماز ندارد، چه در حال نماز و چه در سایر اوقات بر تمام مردها فرض است که این قسمت از بدن خویش را بپوشانند. و برای زن علاوه بر هر دو دست تا مچ دست و هر دو پا و روی، پوشاندن سایر بدن در هر حال فرض است. گرچه برای زن در حال نماز، پوشیدن چهره فرض نیست، ولی در مقابل مردان غیر محرم در چنین حالی قرار گرفتن جایز نیست.

سوال: اگر مقداری از عورت بدون قصد، ظاهر و نمایان شود، حکم‌چیست؟

جواب: اگر یک چهارم عضو ظاهر شود و تا مدتی ظاهر باشد که سه بار سبحان ربی العظیم گفتن ممکن باشد، در این صورت نماز فاسد می‌شود. اگر به محض اینکه ظاهر شد، آن را پوشید نماز صحیح می‌شود.

سوال: اگر کسی در تاریکی بر هنر نماز بخواند نمازش صحیح است یا خیر؟

جواب: با بودن لباس چه در تاریکی و چه در روشنایی بر هنر نماز خواندن جایز نیست.

سوال: اگر کسی در نماز عمدایک چهارم عورت خویش را بر هنر کرد، حکم‌چیست؟

جواب: نمازش باطل می‌شود.

سوال: اگر کسی اصلاً لباسی نداشت، چگونه نماز بخواند؟

جواب: با برگ درخت یا به هر نحوی که ممکن باشد عورت خویش را پوشانده، نماز بخواند و اگر احیاناً هیچ چیزی برایش میسر نشود، بنشیند و بر هنر نماز بخواند ولی برای رکوع و سجده اشاره کند.

پایان

فهرست :

- حجاب
- علل و فلسفه حجاب
- عورت مرد در نماز
- دلیل شرعی بر عورت مرد از ناف تا زانو
- حد عورت زن در نماز
- نمایان شدن عورت در وقت نماز
- حکم پوشیدن لباس‌های نازک در نماز؟
- استعمال لباس تنگ برای زنان در نماز
- استعمال لباس خواب در نماز
- نمازخواندن در لباس آلوده به منی
- استعمال لباس عکس‌دار در نماز
- نمازخواندن در لباس که از پول حرام تهیه شده
- لباس ابریشم برای مردها شایسته اهل تقوی نیست
- کلا و لنگوته در نماز
- پوشاندن شانه و سر در وقت نماز
- حکم لباس سدل در نماز
- تشمیر ، یابala زدن لباس در وقت نماز
- سوال وجواب در مورد پوشیدن عورت در نماز

حجاب و ستّر عورت در نماز

تابع، نگارش و نوشه از:

امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
وداکتر صلاح الدین «سعیدی - سعید افغانی»
ادرس ارتباطی :
saidafghani@hotmail.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library